

A RIMANÓCZY ÉPÍTÉSZDINASZTIA TÖRTÉNETE (II. RÉSZ)

IDŐSEBB RIMANÓCZY GYULA (1903. JANUÁR 19. – 1958. DECEMBER 21.)

RIMANÓCZY JENŐ* – FERKAI ANDRÁS**

* Ybl-díjas építésmérnök, nyugdíjas. 1123 Budapest, Nagyenyed utca 7.

Tel.: (+36-30) 440-3436. E-mail: rimanoczy.jeno@chello.hu

** DSc, egyetemi tanár. Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Design- és Művészettörténeti Tanszék.
1121 Budapest, Zugligeti út 9–25. Ideiglenes cím: 1111 Budapest, Bertalan Lajos utca 2. I. emelet 106.

Tel.: (+36-1) 392-1157. E-mail: ferkai@mome.hu.

A sorozat második része a Rimanóczy-dinasztia legismertebb tagja, a Budapesten működő Rimanóczy Gyula gazdag életművét mutatja be. Gyula, idősebb Kálmán nagyváradi építész elsőszülött fiának, Árpádnak volt a gyermeke. Építési pályáját műegyetemi tanulmányai és néhány építésznél alkalmazásban eltöltött év után a húszas évek végén kezdte. Neobarokk, neoreneszánsz és art deco stílusú tervek után a modern építészet mellett kötelezte el magát. Főként családi házakat, villákat épített, de számos megbízást kapott a katolikus egyháztól is. A harmincas évek közepétől pályázati sikerei nyomán nagyobb léptékű középületeket is meg tudott valósítani. E műveivel a két világháború közötti magyar építészet egyik meghatározó szereplőjévé vált, s ennek köszönhetően lett a háború után a középgeneráció tisztelt mestere, akinek jelentős szerep jutott a negyvenes-ötvenes évek stílusának kialakításában és a fiatalabb generációk nevelésében. Munkássága korai halála ellenére kiterjedt és változatos. Bármilyen modorban dolgozott is, műveit a pontosság és a jó ízlés jellemzi. A tanulmány újabb életrajzi adatokkal, az egyes korszakok háttérének feltárásával, illetve a művek recepciójának bemutatásával kíván a korábbi szakirodalomhoz hozzájárulni.

Kulcsszavak: Rimanóczy-dinasztia, magyar építészettörténet, modern építészet, szocialista realizmus, 20. század, Budapest, KÖZTI.

„Bármihhez nyúlt is, annak megjelenése olyan eleganciát sugárzik ma is, ami átsüt minden stílusjegyen és egyedüli hordozója annak a nagy kultúrájú szellemnek, aminek az alkotó tulajdonosa volt. Kortársai közül, Lauberen kívül egyedül állott e képességével. Ez volt az, ami átadhatatlan, de a rá való törekvés akarása, az igen, az átlátható, s ebben nem késlekedett megerősíteni senkit, akiben hajlandóságot látott.”
Molnár Péter¹

A dinasztia budapesti ágának legismertebb és legjelentősebb alkotója idősebb Rimanóczy Gyula, aki 1903-ban Bécsben született, mert édesapja, az előző részben bemutatott Rimanóczy Árpád akkor éppen ott járt katonai mérnöki tanfolyamra. A mérnökezredesként nyugállományba vonult apa szigorú, hirtelen haragú ember

¹ Molnár Péter: Rimanóczy, publikálatlan kézirat, é. n. (Molnár Péter-hagyaték.)

1. ábra. Rimanóczy Árpád és fia, Gyula 1908-ban (Rimanóczy Jenő gyűjteménye)

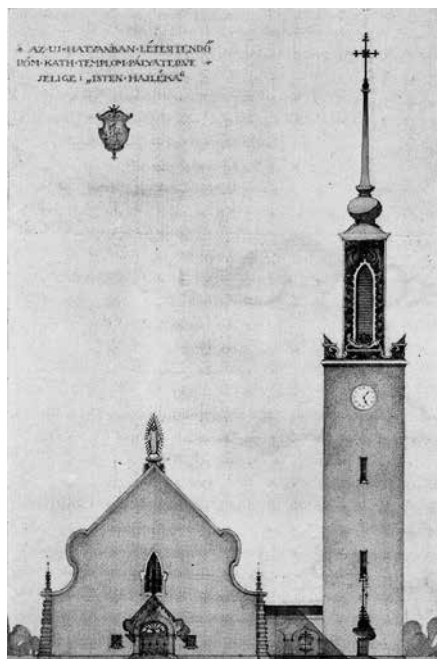
hírében állt, amit a jólelkű, mindent megbocsátó anya ellensúlyozott fiuk nevelésében (1. ábra). Gyulát elemi iskoláinak elvégzése után, 1912-ben a IV. kerületi Főreáliskolába írták be, ahol 17 éves korában kitűnő eredménnyel (praematurus) érettségi vizsgát tett. 1920 és 1924 között a Királyi József Műegyetem hallgatója, ahol az ókori építészetet és tervezést Wálder Gyula, a középkorit Möller István, az újkorit dr. Hüttl Dezső professzoroktól és a legfiatalabb egyetemi tanártól, dr. Kotsis Ivántól tanulta. Szigorlati terve neobarokk stílusban tervezett templom volt. Abszolválása (tanulmányainak befejezése) után részt vett a „Czigler” jutalomdíj pályázaton.² Tervére rektori elismerő oklevelet kapott. A pályázaton való részvétel, valamint édesapja 1925. februári halála miatt utolsó szigorlatait csak 1925 júniusában tette le, és ezután szerezte meg az építészmérnöki oklevelet. Diplomázása után barátaival – köztük Oláh Gusztáv díszlettervezővel és Hönsch László építésszel – több hónapos európai tanulmányúton vett részt. Útlevele és az édesanyjának írott levelek tanúsága szerint Ausztria, Svájc, Franciaország, Anglia és Észak-Olaszország vidékeit járták be.

Hazatérve, Maróthy Kálmán építész irodájába állt be, aki édesapja katonatársa, jó barátja volt, és viszonylag rövid ott tartózkodása alatt (1925. szeptember 14. – 1926.

²A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mű- és középítési szakosztálya hajdani elnökének, Czigler Győzőnek az emlékére jutalomdíjat hozott létre, melyet először 1910-ben írtak ki pályázatra a Műegyetem hallgatói között.

április 30.) feltehetően az építészeti praxis alapjait ismerte meg. A család leromlott anyagi helyzete miatt eladták gellérthegyi házukat, és Gyula Pestre költözött özvegy édesanyjával egy Szent Domonkos utcai bérlakásba. 1926. május 1-től több mint egy éven át Wälder Gyula műegyetemi irodájában dolgozott a Ciszterci Rend Szent Imre Gimnáziumának tervein. Az iskola dísztermét – saját elbeszélése szerint – ő tervezte és rajzolta Wälder neobarokk stílusában. Ebben az időben már önálló tervezési feladatai is voltak, mint például az egyik legjelentősebb kovácsoltvas munkákat készítő cég tulajdonosának, Jungfer József úrnak és nejének, illetve a szintén iparos Bründl Jánosnak a villája, mindkettő a Gellérthegyen. Az 1926 nyarán tett csehszlovákiai és lengyelországi tanulmányútja feltehetően összefüggött első megvalósult épületének tervezésével és művezetésével. Anyai nagybátyja, Wladyslaw Markowski és a Bründl családból származó felesége volt a megrendelő: Varsó közelében, Milanówekben építettek helyi hagyomány szerint udvarházat maguknak. Gyula 1927 nyarán kilépett Wäldertől, hogy első fővárosi házának építését művezethesse a Gellérthegyen, amelyre szintén rokoni kapcsolatai révén kapott megbízást. Bründl Jánosnak, egy jó nevű épületgépészeti vállalat tulajdonosának villája (XI., Somlói út 6/b) a felső-magyarországi reneszánsz építészetre jellemző „pártázatos” részletmegoldásokkal készült.

1927. október 1-től önállósodásáig Dümmerling Ödön és Maróthy Kálmán közös irodájában dolgozott, és komoly része lehetett a Maróthy nevéen jegyzett Dandár utcai népfürdő, valamint a Maglódi úti Horthy Miklós szeretetotthon és tüdőbetegotthon

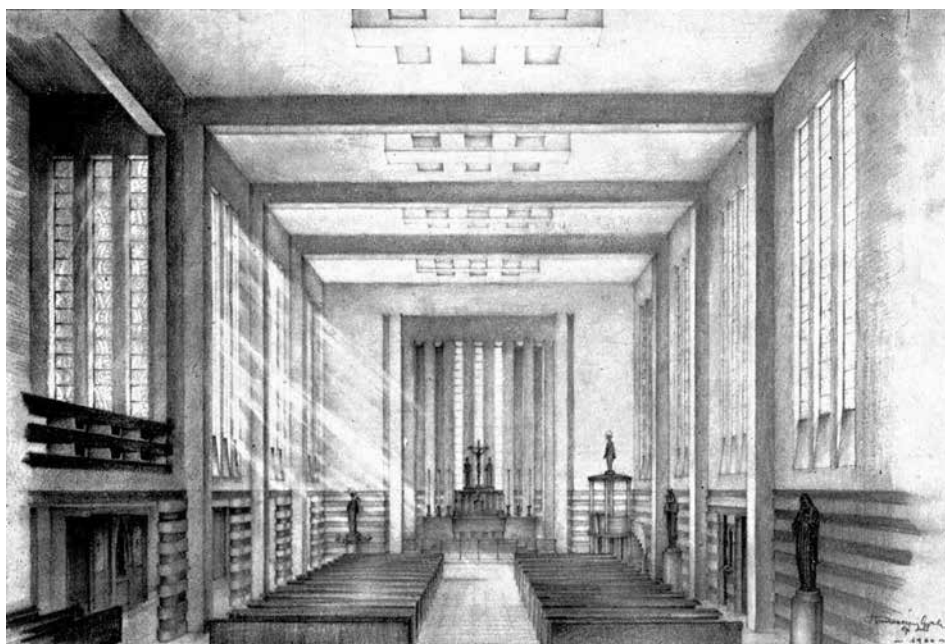
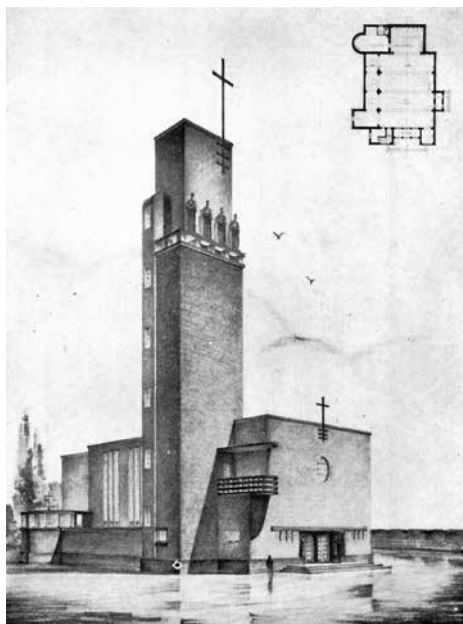
2. ábra. Az újhatvani r. k. templom pályázati terve, 1928 (*Magyar Építőművészet* 1928. 5–6. 18)

épületének tervezésében. Ezt a feltételezést támasztják alá ez időben készített vázlati és tanulmánytervei (8 tantermes iskola, tóparti nyaraló). 1928-ban újabb tanulmányutat tett Dél-Franciaországban, Spanyolországban és Portugáliában. A munkaadóitól kapott ajánlólevelek nyomán 1928. szeptember 14-én – 633. szám alatt – beiktatják a Mérnökök nyilvántartásába, majd 1929. május 17-én a Budapesti Mérnöki Kamara tagja lett 50852-es tételszám alatt. Az 1929-es év jelentős változásokat hozott életében: a Kamara tagjaként saját nevén tervezhetett, júniusban pedig megnősült, feleségül vette Eugène Foucault, franciaországi külkereskedelmi tanácsosnak, bakteriológusnak, a Budapesti Pasteur Chamberland Intézet igazgatójának Yvonne nevű leányát. Házassága után apósával és édesanyjával együtt az V., Kálmán utca 16. sz. alá költöztek. Itt született Yvonne nevű leánya 1930-ban.

Nevét az 1928–1930 táján elért pályázati sikerei tették ismertté az építészeti közéletben. Az újhatvani templom terve még barokkos jellegű (2. ábra), az 1929-es Prohászka Ottokár-émléktemplom pályázatra beadott terve már modernebb szellemben készült. Bierbauer Virgil a következőket írta erről a *Tér és Forma* folyóiratban: „Rimanóczy Gyula terve módfelett artisztikus, sajátos módon keresi a mai formát és a hazai hangot. Tornya nem egy régi magyar toronynak a másolata, de érzésvilágánál fogva magyaros. Klinkerből elgondolt belsője ugyancsak erősen magyar hangulatú s amellet a XIV. század olasz koldulóbarát templomainak hangulatát idézi. Itt is az egyszerűsége van a hangsúly, Prohászka emlékét szabad-e cirádákkal ünnepelni?”³ Még merészebb a Négy evangélista-templomának terve, melyet minden bizonnyal megbízás nélkül, saját örömeire rajzolt. Külső megjelenése a pasaréti Szent Antal-templomot előlegezi, belső tere viszont inkább a később épült városmajori templom tiszta szerkezeti rendszerére és szentélyére emlékeztet (3.a–b ábra). Rimanóczy, Árkay és mások modern templomtervei nem részesültek egyértelműen kedvező fogadtatásban. Erre utal a terveket ismertető cikkében Bierbauer Virgil: „Sajnos a most alig tíz éves katolikus hitközségek még nem ébredtek feladataik és felelősségük tudatára. [...] De ezen nem lehet csodálkozni akkor, amikor néhanapján kiírt templompályázatokon a kiküldött bíráló bizottsági tagok is könnyen veszik a dolgot és nem érzik át azt a felelősséget, amely rájuk nehezedik. Viszont csodálatos és örvendetes az, hogy dacára e szomorú viszonyoknak, dacára annak, hogy a komoly munkát oly kevésbé kecsegteti a megvalósulásnak reménye, a komolyan, elgondolkozva dolgozó templomtervezőink nem fásulnak el s tervet terv után vetnek papírra, legalább így akarván tanulságot tenni hitükről. [...] S ez az ő tántoríthatatlan hitük az egyetlen vigasztaló tény abban a sivatagban, amelyet napjaink magyar templomépítészete terén látunk.”⁴ Ennek ellenére, Rimanóczy templomtervei bekerültek a Liège-i Nemzetközi Építészet Kiállításra kiküldött magyar anyagba, mely komoly nemzetközi visszhangot keltett, és elismerést váltott ki.

³Bierbauer Virgil: A székesfehérvári Prohászka Ottokár emléktemplom tervpályázatból. *Tér és Forma* 2 (1929) 8. 297–300.

⁴Bierbauer Virgil: Templomépítés Magyarországon. *Tér és Forma* 3 (1930) 5. 216–219.

3.a ábra. A Négy evangélista-templom homlokzati terve, 1930 (*Tér és Forma* 1930. 5. 218)

3.b ábra. A Négy evangélista-templom belső tere, 1930 (*Tér és Forma* 1930. 5. 219)

4.a ábra. A pasaréti ferences templom távlati képe (*A Pesti Városháza* 1934. 4. 15)
 4.b ábra. A pasaréti ferences templom belső tere (korabeli képeslap, magántulajdon)

1930 végén a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet ankétot szervezett Budapest lakásépítési problémáiról. A közel egy hónapig tartó, hetente egy alkalommal öt-hat előadásból álló eseménysorozaton Rimanóczy Gyula a kislakásépítésre alkalmas helyszíneket mutatta be térképek és ábrák kíséretében. Részt vett az ankét határozati javaslatának megszövegezésében is, amit az illetékes főhatóságok elé kívántak terjeszteni. Az előadások anyagával akár egy könyvet is meg lehetett volna tölteni, erre azonban nem került sor, feltehetően a lakáshelyzet őszinte feltárása és a javaslatok – legalábbis a hatóságok számára – radikális hangvétele miatt. Rimanóczy előadásának szövege szerencsére fennmaradt hagyatékában, és valószínűleg az ankét számára készíthette néhány, 1930 körüli, modern családiház- és kislakás-tervét.

1931-ben kérte fel a budai ferences rend, hogy tervezzé meg pasaréti templomukat és a hozzá csatlakozó rendházat (4.a-b, 5. ábra). Az első tervet – a Négy evangélista-templom tervével együtt – még az év végén kiállította a Milánóban rendezett, Modern Keresztény Művészet nemzetközi kiállításán. Olasz, francia, jugoszláv, osztrák, holland és svájci tervek mellett Árkay Aladár és Bertalan, Rimanóczy Gyula és Weichinger Károly templomtervei képviselték Magyarországot. A pasaréti templom építése körül azonban itthon éveken keresztül folytak a viták, s ennek következtében elvesztette az első fővárosi modern templom megtisztelő címét a később elkezdett, de hamarabb felszentelt városmajori templom mögött. Az ideológiai nézeteltérések az 1933. október 7-re tervezett alapkövetétel kapcsán erősödtek újra fel. Így írt erről *Az Est* napilap tudósítója: „Idestova harmadik esztendeje, hogy a budai ferences rend

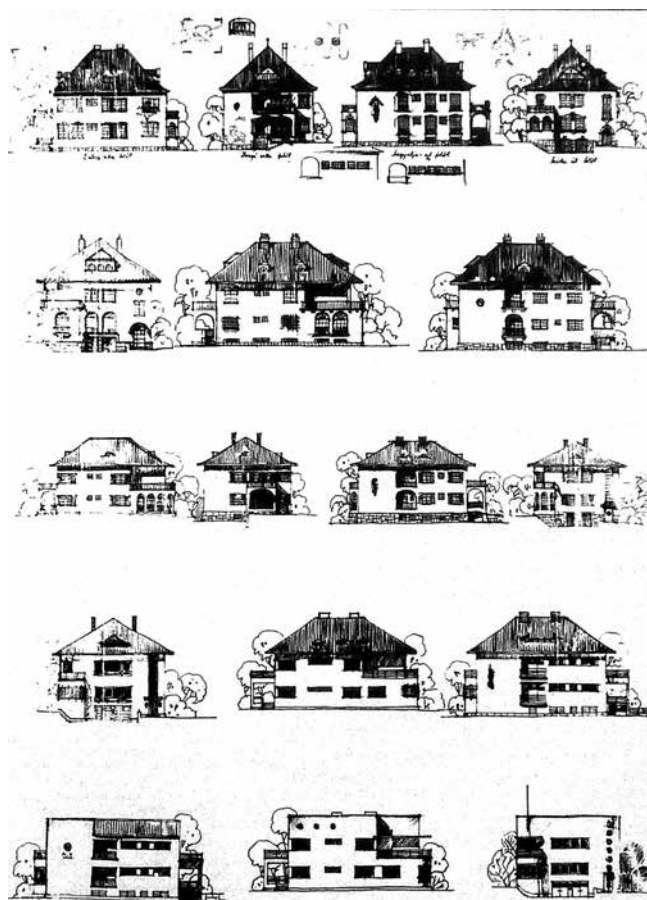
5. ábra. A Pasaréti tér képe 1940-ben (ismeretlen fényképész, Fortepan 44841, Jurányi Attila gyűjteménye)

megbízta Rimanóczy Gyula építésmérnököt a Pasaréti templomának és rendházának építésével. [...] Az új templom és rendház terve rövidesen elkészült, *mindenki tetszését megnyerte*, semmi sem állta tehát útját az építkezés megindulásának. Csak a szokásos formalitás volt hátra: *építési engedélyt kellett kérni a Fővárostól*. És ekkor jelentkezett váratlanul az első bonyodalom. Az az építész-politikus, aki nem egyszer szállott már szembe fiatalabb kollegáival, aki a képviselőház egyik ülésén »Senki Jánosoknak« nevezte a magánmérnököket, átkérte a templom terveit a magasépítési bizottsághoz, amely azután legközelebbi ülésén *egyhangú határozatot* hozott: mint alkalmatlant elutasította a fiatal építésmérnök tervét. Az elutasító határozat másnap valamennyi lapban megjelent. Az építésmérnök, talán éppen mert a »harmincévesek« közül való volt, nem adta fel a harcot. Megfellebbezte a magasépítési bizottság döntését, terve a Központi Egyházművészeti Hivatal elé kerültek és ezt a harmadik csatát ő nyerte meg. [...] Emberi számítás szerint *most már igazán nem volt akadály a templom felépítésének*. [...] A munka nem kezdődhetett el. Illetékes fórumok, bizonyos információk hatása alatt újabb akadályt emeltek a templomépítkezés elé. Az információk arról szóltak, hogy Róma legutóbb állást foglalt volna a túlságosan modern, extrém templomépítési stílussal szemben, és Rimanóczy Gyula tervét [...] idesorozták. A mostani katolikus nagygyűlés egyik szónoka – véletlenül éppen a már említett építész-politikus – energikusan megállapította, hogy egy idő óta »szovjet stílus« vonul be a templomépítészetbe.⁵ A szóban forgó mérnök politikus, a Wolff-párti Petrováczy Gyula ekkor már nem tudta megakadályozni a templom megvalósulását. Az építési hatóság csekély változással – az oldalhomlokzat körablakainak módosításával – megadta az építési engedélyt, és tizenegy hónappal az alapkövetétel után, 1934. október 14-én, vasárnap délelőtt dr. Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás felszentelte a templomot. Rimanóczy végül is győzött, s a modern templomterve elleni áskálódás még előnyére is vált, mert sokakat mellé állított, és neve harmincegy éves korára országsszerte ismertté vált.

Időközben Budára költöztek, a Hadapród (ma Kelemen László) utca 15-be (egy ugrásra a pasaréti templom telkétől), itt született 1932-ben első fia, Gyula. Édesanyja halála (1933) után idősebb Gyula a II., Csévi utca 20. alá költözött családjával, ahol második fia, Jenő látta meg a napvilágot. 1933 januárjában – részben kényszerűségből – önállósult. Valószínűleg a megélhetési gondok kényszeríthették rá, hogy olyan lakóházak tervezését is elvállalja, ahol modern felfogását nem tudta maradéktalanul érvényesíteni. A Szirtes utca 3/a alatti kétlakásos villa esetében igyekezett katonatiszt megbízóit meggyőzni arról, hogy a neobarokktól a lapos tetős modernig terjedő skálát képviselő hét homlokzati változat közül a modernebb hangvételű tervet fogadják el (6. ábra). Próbálkozása nem volt eredményes, a megbízók az eklektikus megjelenéshez ragaszkodtak. Nagyobb sikerrel járt dr. Nékám Lajos egyetemi tanár Rezeda utcai villájának áttervezésénél, ahol egy olaszos módon klassziczizáló, ám lapos tetős, tetőteraszos tervet építhetett meg.

⁵n. n.: Szovjetstílusú-e az új pasaréti ferences templom terve? *Az Est* 1933. október 14. p. 12.

6. ábra. Kétlakásos villa homlokzati tervének változatai. Budapest I., Szirtes út 3/a. 1932

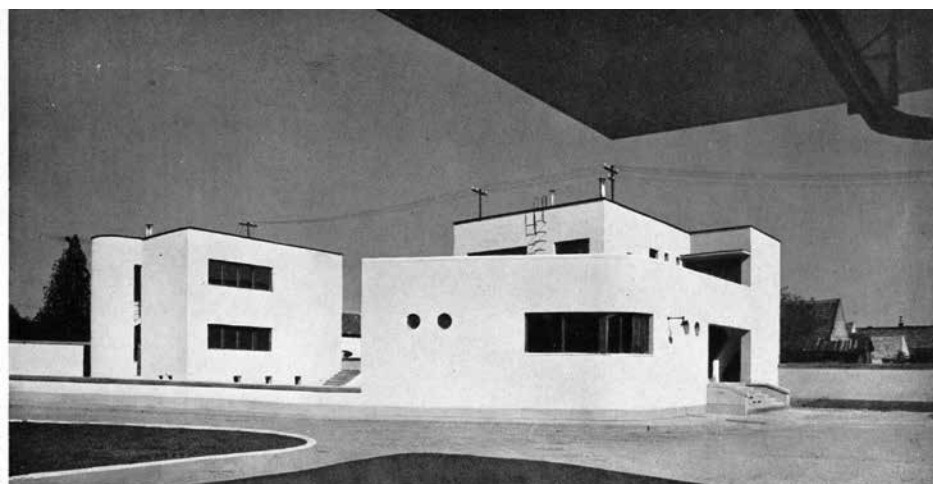
1933 hozta meg számára a szinte kompromisszum nélkül megvalósult családi házak sorozatát. Elsőként Farkas Pálnak és nejeének zuglói egyemeletes kis családi háza épült meg, nem sokkal utána dr. Bányász Jenőnek és dr. Kornfeld Miklósnénak a Pasaréti út és Udvarhely utca sarkán épült ikerháza, amely ugyan lapos tetős épület, de nem a később szokásos egyhéjú tető fedei, hanem kétrétegű hidegtető. 1933 júliusában tervezte, és az építési napló tanúsága szerint három hónap alatt épült fel Debrecenben, a Sugár út menti telken Mrs. Jay Poward kétszintes villája. Ez a terv is botrányt okozott, ahogyan azt a Debrecenben élő unokabátyja, Rimanóczy Béla levele bizonyítja: „Egyik törvényhatósági bizottsági tagunk (neve mellékes, csak annyit jegyzek meg róla, hogy meglehetősen nagy befolyással van a közhangulat irányításában és kialakításában), az egyik jogi és pénzügyi bizottsági ülésen támadta műszaki ügyosztályunkat, hogy hogyan adhatott engedélyt Horthy Miklós sugárúti

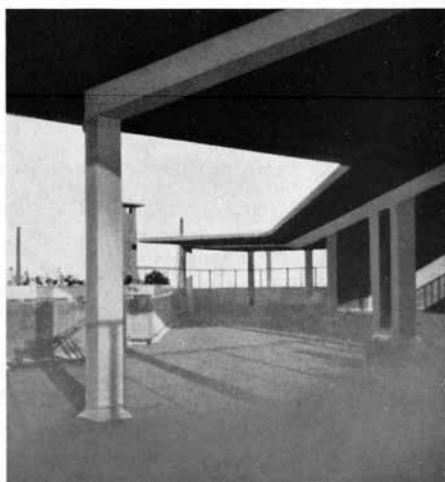
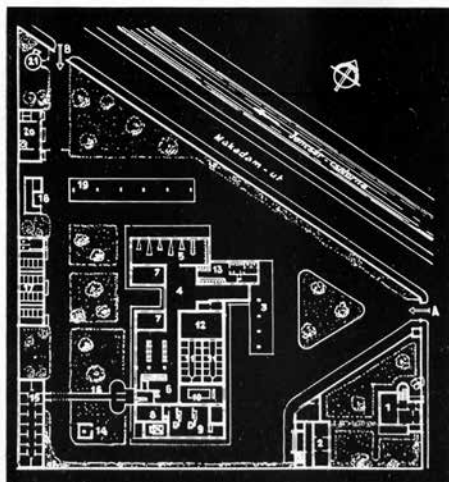
7. ábra. Szakáts Lajos villája, Budapest II., Pasaréti út 97. 1933–1934 (ismeretlen fényképész, feltehetően MFI, magántulajdon)

villaépület felépítésére, hogy hogyan tűrhették azt meg, hogy csak a mellékhelyiségek ablakai nyílnak az utcára, míg a lakosztályok a kertre néznek. Hogyan adhattak engedélyt egy olyan épület fölépítésére, melynek lépcsőháza szabadon áll, elkülönítve és a WC ablakai a sugárútra néznek?”⁶ Az épület akkor már állt, így nem volt mit tenni, fennmaradhatott. A Szakáts Lajos és neje számára 1933-ban tervezett és 1934-ben megépült villa (II., Pasaréti út 97.) Rimanóczy egyik legszebb alkotása (7. ábra). Az építési napló tanúsága szerint a kivitelezés 1934. május 14-én kezdődött, és a támfalak, illetve a tereprendezés kivételével 1934. szeptember 20-ig befejeződött. A ház szerencsésen túlélte a háborút, s hogy ma mégsem eredeti állapotában gyönyörködhetünk, az sajnos Rimanóczy egyik kortársának, Budapest egykor főépítészének „köszönhető”, aki az épületbe költözve alaposan átalakította és részben emeletráépítéssel egészítette ki azt. Más modern építészekhez hasonlóan, Rimanóczy is tervezett üzleti alapon megvalósítandó öröklakásos társasházakat (több változatban is a Pasaréti út és Szilfa utca sarkára), ám kellő tőke, vállalkozási ismeret és kapcsolattrendszer híján ezek a tervek papíron maradtak. Mindent összegezve, az 1933–

⁶Rimanóczy Béla Rimanóczy Gyulának írott levele. In: Hadik et al. (szerk.): *Rimanóczy Gyula (1903–1958)*. OMvH Magyar Építészeti Múzeuma, Budapest 1996. 121–122.

LASZLÓ KRÁLIK. GYULA RIMANÓCZY - Macello di Székesfehérvár.

8. ábra. Képek a székesfehérvári közbvágóhídról, 1935 (Agnoldomenico Pica: *Nuova architettura nel mondo. Quaderni della Triennale*. Ulrico Hoepli Editore, Milano 1936)

1934-es évek megépült villái, valamint a Pasaréti téri templom elkészülte meghozta számára az elismerést. A hazai és nemzetközi szaklapok publikálták munkáit, és elismerően nyilatkoztak róluk.

A következő években pályázati eredményei nyomán egyre több és egyre változatosabb műfajú épületet sikerült megvalósítania. Az első, ipari építészethez sorolható alkotás a székesfehérvári közbvágóhíd (8. ábra). Az 1933-as tervpályázaton Szabó Lajossal közös terve ugyan csak második díjat nyert, de végül a megbízást az első díjjal jutalmazott terv szerzőivel, Králik László építész-mérnökkel és Farkass Sándor

9. ábra. Postás Nyugdíjas Otthon. Budapest VII., Szent Domonkos (ma XIV., Cházár András) utca 6. 1935–1937 (*Tér és Forma* 1938. 3. 59)

gépészmérnökkel közösen kapták meg. „Hogy az üzemtechnikai szempontból kiváló I. díjas és az architektonikus megoldása szempontjából legjobbnak ítélt II. díjas terv szerzőinek társítása helyes elhatározás volt, – írta Schmidl Ferenc városi műszaki tanácsos – annak legékesebb bizonyítéka, hogy elkészült vágóhidunk nemcsak a szükségleteket elégíti ki, hanem mint építészeti alkotás is díszére válik úgy városunknak, mint az egész ország korszerű építészetének.”⁷ Az építkezés 1934. május havában indult, és három hónapos téli megszakítás után 1935. június 15-én fejeződött be.

A fiatal építészgeneráció a harmincas évek közepére érte el – elsősorban az úgynevezett Kisrabló társaság szervezkedése révén, melynek Rimanóczy is tagja volt –, hogy a közvetlen megbízások korábbi gyakorlatát a közpénzből megvalósuló építészeti alkotások esetében kötelező nyilvános tervpályázattal váltsák fel. Ettől kezdve zárkozhattak fel a műegyetemi professzorokból, főiskolai tanárokból, a Közmunkatanácsban, a Székesfőváros bizottságaiban, minisztériumokban és egyéb hivatalok-

⁷Schmidl Ferenc: A székesfehérvári új közvágóhid. *Tér és Forma* (1935) 10. 283–287.

ban magas pozíciót betöltő „Nagyablókhöz” a közmunkák tervezése terén. 1935 júniusában negyvenkilenc pályázó közül nyerte el Hönsch Lászlóval közös terve a Postás Nyugdíjas Otthonra kiírt tervpályázat I. díját, és a megbízást, mely a belső-építészeti tervek elkészítésére is kiterjedt. Az alapvetően lakó funkciót úgy helyezték el a keskeny és mély zuglói telken (XIV., Szt. Domonkos, ma Cházár András utca 6.), hogy az oldalfolyosós hátsó szárnyat az utca felől mutatós fejpület takarja. A háromemeletes, legfelső szintjén tetőteraszos, aszimmetrikus kompozíciójú szárny, Boda Gábor reliefjével és a főbejárat hangsúlyos vasbeton lemez előtetőjével, egy középület méltóságával ruhazza fel az intézményt. A kivitelezés 1936 közepén kezdődött és 1937 végén fejeződött be⁸ (9. ábra).

Rimanóczy legnagyobb szabású megvalósult középülete ebben az időszakban kétségtelenül a Dob utcai postapalota. A tervezett Madách sugárút léptékéhez illő hatalmas épület sokféle postai funkció kiszolgálására szolgált: benne kapott helyet a fővárosi postaigazgatóság, az Erzsébet telefonközpont, az utalványleszámoló hivatal, a 7. számú felvevő postahivatal, a bélyegmúzeum, tanfolyami termek, laboratórium, szolgálati lakások, garázs, sőt még egy sportegyesületi tornaterem is. A feladat léptéke miatt az I. díjas Rimanóczy a II. díjjal jutalmazott építészpárossal (Hidasi Lajos és Papp Imre) közösen kapta a tervezésre és művezetésre szóló megbízást, a végleges terv azonban alapvetően Rimanóczy pályaművét vette alapul. A tervezés gyorsan folyt, már 1937 júliusára elkészültek az engedélyezési, novemberre pedig a kiviteli tervek. Az építkezés az év végén indult, és számos előre nem látható akadály miatt csak két év múlva, 1939. december 7-én avathatta fel a palotát Varga József iparügyi miniszter.⁹ A tervezők a 88 méter hosszú főhomlokzat aszimmetrikus kompozíciójával, nagyobb részének és a tetőemeletnek a hátrahúzásával, továbbá a beforduló tömegek megmozgatásával igyekeztek tagolni a szűk utcát szétfeszítő, hatalmas tömeget. A sima kőlap burkolatú, a nyílások változatos ritmusával tagolt homlokzatok, a sarkot hangsúlyozó robusztus, építészeti keretbe foglalt szoboralakok (Boda Gábor) és a belső terek római iskolás szellemű társművészeti alkotásai a korabeli olasz modern építészethez kapcsolják az épületet (10–11. ábra).

Másfajta építészeti hangvétel jellemzi az OTI Mester utcai szakorvosi rendelőjét. Noha az ablakok rasztere, a dobozszerűen kiugró zárterkély és a fal nyílásain keresztül feltáruló tetőterasz rokon a postapalotánál használt elemekkel, a sarkon lendületes ívvel átforduló, téglaburkolatú homlokzat inkább észak-európai analógiákkal állítható párhuzamba. Az 1936-os pályázat után a kiviteli tervek – többszöri alaprajzi áttervezés után – csak 1939-ben készültek el, és az épületet a következő évben adták át rendeltetésének. Sajnos a tetőteraszt a II. világháború után beépítették.

1938 februárjában, a Nemzeti Sportcsarnok tervpályázatán Rimanóczy az „Aréna 1938” jellegű pályamunkájával az elsődíjas csoportba került. A megbízást Gerlóczy Gedeonnal, Müller Miksával, Simkovics Lajos statikussal és Tóth Imrével közösen

⁸n. n.: Postás Nyugdíjas Otthon. *Tér és Forma* (1938) 3. 59–66.

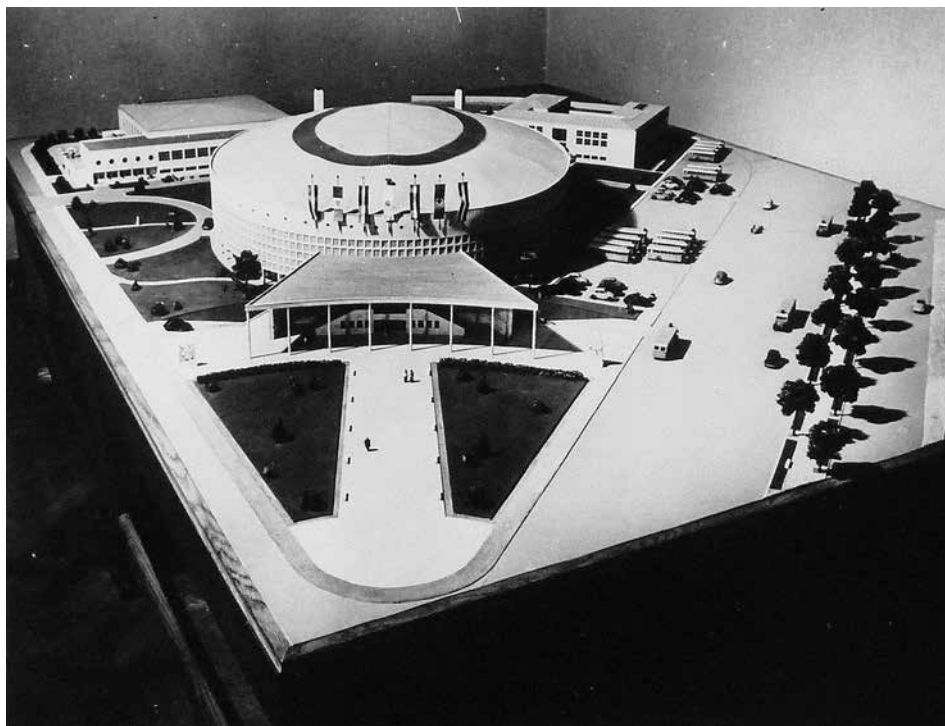
⁹n. n.: A Budapesti Postaigazgatóság és „Erzsébet” automata távbeszélőközpont épülete. *Tér és Forma* (1941) 4. 47–56.

10. ábra. Budapesti Postaigazgatóság és Erzsébet automata telefonközpont.
Budapest VII., Dob utca 75–81. 1937–1939 (*Tér és Forma* 1941. 4. 47)

11. ábra. Boda Gábor: Hírvivő galambos ösmagyar, a postások őse (A Postaigazgatóságot díszítő szobrok egyike a szobrász műhelye előtt. A háttérben látható bajusztalan szoboralak Rimanóczy Gyula vonásait viseli. Kartonra kasírozott fénykép. Magántulajdon)

nyerte el. Ez a munka többéves elfoglaltságot biztosított irodája számára (*12. ábra*). A Sportszarnok három fő épületének (kiscsarnok, edzőépület és nagycsarnok) tervezése több ütemben készült. Először a kiscsarnok (1939–1940), majd az edzőépület (1941) és végül a nagycsarnok (1942–1943) kiviteli tervei készültek el. Az építkezés 1940 tavaszán a kis sportszarnok építésével kezdődött meg, melyet 1941. december 6-án a kormányzó avatott fel. Az edzőépület építését is elkezdték, de a munkát a háború és a főváros ostroma félbeszakította, befejezése az ötvenes évekre maradt. A nagycsarnok építését már meg sem kezdték, erre a célra nem volt fedezet, ráadásul a kész kiviteli tervek Rimanóczy Gyula irodájában megsemmisültek. A maga idejében korszerűnek számító sportegyesület így torzó maradt, s ezt az állapotot a később más helyen fölépített új sportszarnok véglegesítette. A sors iróniája, hogy amit Rimanóczy Gyula nem tudott megvalósítani, más formában ugyan, de az eredeti helyen (a Dózsa György út és Istvánmezei út háromszögében) két fia, ifj. Rimanóczy Gyula és a jelen írás szerzője (Gulyás Zoltánnal együttműködve) újra megtervezhette egy 1966-os tervpályázat nyerteseként. A kiviteli tervek is elkészültek, de pénzühiány miatt ez a változat sem épülhetett meg.

12. ábra. A Nemzeti Sportcsarnok együttesének modellfotója, 1940 körül
(Rimanóczy Jenő gyűjteménye)

A szakmai elismerés sem maradt el. 1935-ben az akkori Magyar Építőművészek Szövetsége mesterdíjjal tüntette ki Rimanóczy Gyulát, az akkor már általánosan elismert pasaréti templom értékei miatt. Ugyanabban az évben elnyerte Budapest Székesfőváros Művészeti Ezüstérmét is. 1937-ig Simkovic Lajossal és Szabó Lajossal közösen bérelték ki az Üllői út 14. sz. bérház II. emeleti lakását iroda céljára. 1937-ben nyitotta meg önálló magánirodáját az I., Attila út 95–99. szám alatt. Ugyancsak 1937-ben költözött családjával a II., Gábor Áron utca 10., majd egy évvel később a II., Küküllő utca 12. szám alatti bérvillába, ahol haláláig élt.

1937-ben módja nyílt pasaréti templomának közvetlen környezetét megtervezni. Az 1930 óta közlekedő 5-ös autóbusszjárat végállomásának épülete a körforgalomhoz igazodóan körgyűrű-szelet alaprajzú, kis mérete ellenére nagyvonalú modern kompozíció fedett-nyitott váróteremmel, üzlettel, irodával és gyógyszerházzal, s utóbbi falán Lőte Éva fémplasztikájával.¹⁰ Feltehetően Rimanóczy javaslatára került a tér közepére Boldogfai Farkas Sándor Mária-kútja 1938-ban. Egy másik fővárosi tér alakításá-

¹⁰ Az épületet 2001-ben az Építész Stúdió Kft. (Cságoly Ferenc és Sólyom Benedek) újította fel az eredeti értékek megőrzésével.

13. ábra. Lukóczy Emil családi háza. Budapest II., Batai utca 12/a. 1939–1940
(Rimanóczy Jenő gyűjteménye)

ban is része volt Rimanóczynak, amikor a Székesfővárosi Elektromos Művek felkérésére elektromos kandelábert tervezett a Hősök terére. A megvalósult, opálüveg gömbök füzéréből álló kandeláberok a hetvenes évek végéig felismerhetők voltak.

Lakóépületet ezután kevesebbet tervezett, kiemelkedik közülük a Szél Jenő és neje számára épített emeletes modern villa (XII., Lejtő utca 22.), amely számos probléma ellenére négy hónap alatt tető alá került. A ház egyik lakásába később költözött építésznek köszönhető az épület védetté nyilvánítása és mintaszerű felújítása. Két évvel később egészen más szellemben tervezte Lukóczy Emil építőmester családi házát (II., Batai út 12/a, 1940), ahol a szép kilátás és az építető foglalkozása (tegyük hozzá, ízlése) lehetett a fő szempont (13. ábra). Az ismertetésben olvassuk: „Az alkalmazott anyagok összeválogatásánál, valamint az épület stílusával a tervező igyekezett a környezetbe való harmonikus beilleszkedést megoldani.”¹¹ Ez új szempont, s a korábbiaktól jelentősen különböző magas tetős, tornácos, zsalugáteres ház magyarzatát talán abban is vélhetjük felfedezni, hogy Rimanóczy akkoriban kapcsolódott be a Padányi Gulyás Jenő vezette Magyar Ház Barátai társaság népi építészetet gyűjtő és feldolgozó munkájába. A *Gondolatok a magyar építészetéről* című előadásának szövegében olvashatjuk sok más kollégájával összecsengő véleményét: „A jövő fejlődését minden magyar építész számára abban látom, hogy a nyugat-európai korszerű építészet alapvető igazságának alapos és lelkiismeretes áttanulmányozása

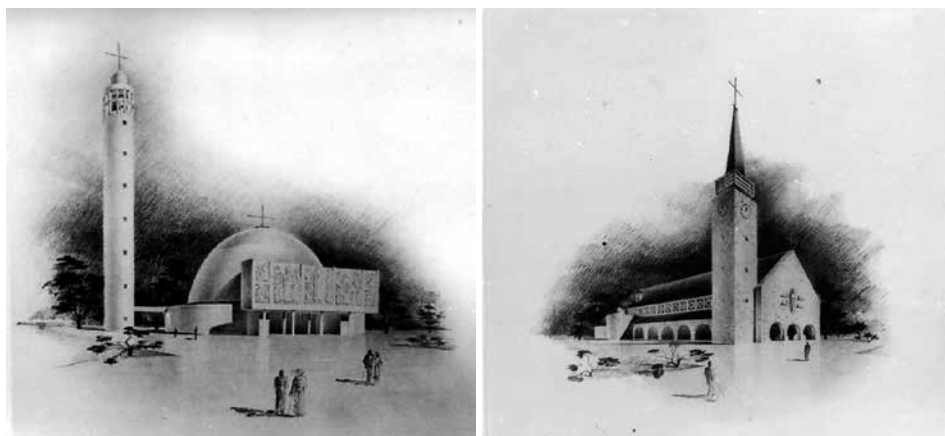
¹¹ *Magyar Építőművészet* (1941) 6. 157–158.

és átnézése után a magyar népi építészet és magyar táj lelki besugárzásából állandóan táplálkozva és megerősödve kell feladataink megoldásához nyúlnunk.”¹² Ebben a szellemben készült a Standard Villamossági Rt. Fehérvári út és Bártfai utca sarkán lévő sportterületéhez tartozó öltözőépület (1941), amely a magyar falusi parasztház hangulatát idézve, kissé idegenül állt a külvárosi ipari övezetben, de önmagában kulturált megfogalmazású alkotás. Ma az egykori BHG telephely fejépilete látható a sporttelep helyén.

A negyvenes évek első felében készített pályázati tervei közül egyetlen valósult meg, a Bosnyák téri templom. A pályázatra két tervet is beadott, az erdélyi templomokra emlékeztető, romantikus hangvétellű nyert I. díjat, a merészebb, parabolikus vasbeton héjkupolás változatra csak dicséretet kapott. Az engedélyezési terveket 1941 novemberében, a kiviteli terveket 1942 júliusában készítette el. Az építkezés megkezdődött, és a templom építése Budapest ostromáig – a torony kivételével – külső megjelenésében az eredeti terv szerint elkészült. Az építkezés azután leállt, a templombelső – ha nem is Rimanóczy tervei szerint – lényegileg elkészült, a templomtorony azonban csak 2014-ben épült meg (14.a–b ábra).

1943-ban Bresztovszky Domonkossal, Németh Pállal és Wannner Jánossal együtt tervezte a székesfehérvári csendőrlaktanya bővítését, és kiviteli terv szintig meg is rajzolták az új őrség-, fogda-, kintin- és kintinos lakás épületet, a tisztai étkezdét és kaszinót, a parancsnoki épületet, a nőtlen-tisztai lakóépületet, a fertőtlenítő, a kazánház, a víztorony és a tűzoltó szertár épületét. Az építkezés megindult, de a tervek szerint már nem fejeződött be. A tényleges állapotról a II. világháború utáni politikai

14.a ábra. A Bosnyák téri r. k. templom pályázati terve, 1940. Megvétel (Halász Árpád szerk.: *Budapest Székesfőváros, középítkezések. 1940.* Budapest Székesfőváros, Budapest 1941)

14.b ábra. A Bosnyák téri r. k. templom pályázati terve, 1940. I. díjas, megvalósult terv (Halász Árpád szerk.: *Budapest Székesfőváros, középítkezések. 1940.* Budapest Székesfőváros, Budapest 1941)

¹²Rimanóczy Gyula: *Gondolatok a magyar építészeiről.* Kézirat (gépirat javításokkal és 2 kézírású oldallal) é. n. [1938 k.] Ltsz. nélkül. Rimanóczy-hagyaték, MMA Magyar Építészeti Múzeum.

változások miatt nincs semmilyen adat. Az egyes laktanyai épületek építészeti kialakítására hatással voltak a népi építészeti kutatások, ugyanakkor megjelenésükkel modern szemléletet tükröznek, hasonlóan a háború éveiben épült laktanyákhoz és katonai kórházakhoz. Ugyancsak félbemaradt Rimanóczy saját családi háza (XI., Somorjai utca 21.), amelyet 1942-ben tervezett, és az ostrom előtt nagyjából sikerült tető alá hozni. A világháború utáni nehéz években kénytelen volt félkész állapotban eladni a házat. Egy ismert vállalkozó vette meg 50 000 új forintért, aki az épületet négylakásos társasházzá alakítva értékesítette. Sajnos az eredeti terv elveszett, létezését mindössze egyetlen homlokzati rajz tanúsítja.

***

A második világháború befejeztével sikeres magántervezői, alkotói pályafutásának vége szakadt. Irodáját a háború alatt szétlőtték, terveinek, ingóságainak nagy része elpusztult, megtakarított pénze egyik napról a másikra értékét veszítette. Családjá megélhetését ekkoriban a félkész családi házuk, illetve egy balatonfüredi telek eladásából biztosította. A szabad pályán működő mérnökök Igazoló Bizottsága, mely a mérnökök háború idején tanúsított magatartását, politikai szerepét vizsgálta, 1945. augusztus 29-i határozatával „fedésben” részesítette. Ennek ellenére megpróbálta újraépíteni magántervezői praxisát, 1948-ig még kapott néhány tervezői megbízást, bár ezekből építkezés többnyire nem lett. Egyetlen jelentősebb megvalósult műve a Ganz-MÁVAG gyár főkeretető csarnoka (statikus: Paulovics László), amely 1948. május 15. és szeptember 15. között készült el.

A háború utáni működésének második szakasza 1948 szeptemberében kezdődött, amikor Perényi Imre javaslatára a nem sokkal korábban alakult állami tervezőirodánál vállalt munkát. Az egyetlen iroda a létszám gyors növekedése miatt folyamatosan átalakult, újabb részekre bomlott. Rimanóczy az (Á)ÉTI keretében kezdett dolgozni, de hamarosan az ITI (Ipari Tervező Iroda), majd Könnyűipari Tervező Iroda, végül 1950. szeptember 1-től a KÖZTI (Középülettervező Iroda) állományába került, ahol eleinte tervezői, majd később osztályvezetői beosztásban dolgozott 1958. december 21-én bekövetkezett haláláig.

Az 1948–1949-ben az ITI-ben és a Könnyűipari Tervező Irodán tervezett munkái kivétel nélkül érdekes, modern épületek. A gödöllői Árammérőgyár együttesében a klasszikus modern lapos tetős, kubusos formavilága tért vissza (15. ábra), a nyíregyházi Dohányfermentáló viszont teljesen szokatlan megoldás, a fémlap burkolatú tömbök sora elé állított téglaszerkezetű, plasztikus formájú adminisztratív és szociális épülettel. A több helyen is megépült bányászfürdők rusztikus terméskő falú, félnyereggetős tömegekből állnak. A korai vājáriskolák hosszúkás, alacsony hajlású nyereggetővel fedett épületek, aszimmetrikusan elhelyezett, portikuszra emlékeztető pilléres bejárattal, ahol a klasszikus utalás a tiszta geometrikus formák miatt még áttételes. A néhány évvel későbbi vājáriskoláknál és ipari tanuló iskoláknál ezek az elemek fokozatosan elmozdulnak az archaizálás irányába. A Veszprémi Vegyipari Egyetem E-épülete (1950–1951) már az építészeti vita előtt megfelelt a szocialista

15. ábra. Ganz Árammérőgyár, Gödöllő, 1949 (Szendrői Jenő et al. szerk.: *Magyar építészet 1945–1955*. H. n. 1955)

realista stílus igényeinek, s a kiemelt figyelmet érdemlő egyetemi beruházások (Veszprém, BME, Agrártudományi Egyetem) esetében a politika által elvárt fordulatot másoknak sem sikerült elkerülniük.

Rimanóczy – miközben építészettörténeti műveltsége és formaérzéke lehetővé tette volna, hogy bármilyen stílusban dolgozzon – a feladatot komolyan véve, de nem a legkönnyebb megoldást választva, minden konkrét megbízásánál más és más módon kísérletezett. A győri ipari tanuló iskola és a műegyetem téglaburkolatú épületei esetében az északi klasszicizmusból merített, a szolnoki irodaházon ezen túl a copf díszítő elemek jelzésszerű alkalmazásának lehetőségeit vizsgálta. A gödöllői Agrártudományi Egyetem központi épületében a négy sarokbástyás várkastélyok tipológiáját adaptálta, míg az ugyanott megvalósult tanári lakóházakon a provinciális magyar klasszicizmus groteszk formáit használta. Különleges érzéke volt a döntéshozók számára elfogadható, de a saját építészeti minőség iránti igényeinek is megfelelő megoldásokhoz, ahogyan ezt a Népstadion öltözőépületére kiírt házi pályázaton díjazott és megvalósult terve mutatja. Bizonyára e képességének volt köszönhető, hogy az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium 1953-tól számos tervezőiroda (KÖZÉPTERV, LAKÓTERV, KÖZTI, BUVÁTI, VÁTI) tervtanácsába delegálta állandó tagként. Ugyancsak tagja volt megalakulásától megszűnéséig a Minisztertanács mellett működő Építészeti Tervtanácsnak. Ez a korszak újabb elismerést is hozott

Rimanóczy számára: 1953-ban az Ybl Miklós-díj első fokozatát kapta „kiemelkedő építőművészeti működéséért”, 1955-ben pedig Kossuth-díjban részesítették a Műegyetem R-épületéért. 1954-től a Magyar Építőművész Szövetség vezetőségi tagja volt, a MÉSZ Mesteriskolájának pedig mestere 1953-tól haláláig.

Az így szerzett tekintélynek is köszönhető, hogy a fővárosi tanács az 1953 novemberében tartott városépítészeti ankétra tizenkét építész egyikeként Rimanóczyt is felkérte, hogy adja elő elképzeléseit Nagy-Budapest rendezésével kapcsolatban. Az ő koncepciója a többiekénél bátrabban beavatkozott a főváros hagyományos szerkezetébe. „A pesti oldal szerkezetét Rimanóczy Gyula tervezte a legradikálisabban átalakítani. A meglévő körút-sugárutas struktúrát fokozatosan sávós szerkezetűvé építette volna át. A Dunához közeli sávokban – szalagokban – lakóterületek, zöldterületek és sporttelepek, távolabb pedig az ipari létesítmények helyeit jelölte ki.”¹³ Bizonyára ennek köszönhető, hogy 1954–1956 között a KÖZTI-ben városrendezési terveken is dolgozhatott: a Kacsóh Pongrác úti lakótelep beépítési tervét készítette el, valamint a Szent István park együttesének befejezésére, középtengelyének hiányzó hangsúlyára tett javaslatot. Utolsó munkái között is akadt ehhez a területhez csatlakozó feladat: a két változatban kidolgozott 440 lakásos bérháztömb a Pannónia utcában (1957–1958), mely az 1956 utáni nemzetközi modern építészet legfrissebb eredményeinek ismeretéről tanúskodik. Az 1955 után született modern tervei a munkák hosszú átfutása és korai halála miatt már nem valósulhattak meg. Jelkép értékű, hogy az 1958-as Lakáspályázaton díjazott közös tervüket két építész fia valósította meg az óbudai kísérleti lakótelepen.

IDŐSEBB RIMANÓCZY GYULA AZONOSÍTHATÓ MUNKÁI

1. AZ ÁLTALA TERVEZETT (T) ÉS MEGVALÓSULT ÉPÜLETEK

- Wladyslaw Markowski és Bründl Lujza villája. Halinówek nevű terület, Milánó, Lengyelország. 1926.
- Kutasi Bründl János villája. Budapest XI., Somlói út 6/b. 1927.
- Jungfer József villája. Budapest I., Rezeda utca 3. (T: két változatban.) 1927.
- Négy evangélista-templom. 1930. (T) (3. a–b ábra.)
- Pávai Vajna Viktor és csernátói Végh Andor kétlakásos villája. Budapest I., Szirtes út 3/a. 1932. (6. ábra.)
- Horváth Szabolcs családi háza. Budapest I., Hidegkúti út 34. (ma II., Hívösvölgyi út 50.) 1932. (Lebontották.)
- dr. Nékám Lajos villájának átépítése. Budapest I., Rezeda utca 4. 1932–1933. (Elpusztult.)

¹³Prakfalvi Endre: Az 1953-as városépítészeti vita. *Budapesti Negyed* 9 (1995) 3. 193–204.

- dr. Bányász Jenő és társai ikerháza. Budapest II., Pasaréti út 96. 1933. (Kívülről gondosan helyreállította, belülről bankfióknak átépítette az MNDP tervezőiroda – Dévényi Tamás és Magyarai Éva – 1999-ben.) Ma újra lakóház. Fővárosi védettség alatt.
- Mrs. Jay Poward, sz. Horváth Gizella családi háza. Debrecen, Sugár út (ma Egyetem sugárút 70.) 1933. (Évek óta üresen áll és romlik.)
- Farkas Pál családi háza. Budapest X. (ma XIV.), Kőszeg utca 8. 1933. (Lebontották.)
- Horváth Jenő villája. Budapest II., Szilfa utca. 1933. (T)
- Páduai Szent Antal ferences templom és kolostor. Budapest II., Pasaréti út 137. 1931–1934. Műemlék.
- Szakáts Lajos villája. Budapest II., Pasaréti út 97. 1933–1934. (Átépítve.) Fővárosi védettség alatt. (7. ábra.)
- Többlakásos bérvilla terve három változatban. Budapest II., Pasaréti út és Szilfa utca sarka. 1933–1934. (T)
- Ferences zárda oratóriuma (toldaléképítkezés). Jászberény, Ferencesek tere. 1934.
- Hangosfilmstúdió. 1934. (T)
- A Központi Gyógy- és Üdülöhelyi Bizottság helyisége. Budapest V., Vigadó tér 3. 1934. (Elpusztult.)
- Közvágóhíd. (Munkatársak: Szabó Lajos, Králik László és Farkass Sándor.) Székesfehérvár, Jancsár utca és Balatoni út között. 1934–1935. (Lebontották.) (8. ábra.)
- Ferences rendi zárda és templom. Nyíregyháza. 1934–1935. (T)
- Szentföld Múzeum ferences rendház és kápolna terve. Budapest II., Apostol utca – Bolyai utca. 1935. (T)
- A brüsszeli magyar fürdőkiállítás rendezése és installációja (Bánlaky Gézával). 1935.
- Világszálloda terve. Gellérthegy. (Munkatárs: Hoepfner Guidó.) 1935. (T)
- Budapest V., Nádor utca 32. sz. ház újból való felépítése. (Munkatárs: Hoepfner Guidó.) 1936. (T)
- dr. Szél Jenő családi háza. Budapest XII., Lejtő utca 22. 1936. Műemlék.
- Országzászló. Székesfehérvár, Országzászló tér. 1936. (Elpusztult.)
- Aranybulla emlékmű. Székesfehérvár. 1936. (T)
- Győri római katolikus plébánia és paplak. 1936. (T)
- Postás Nyugdíjas Otthon. (Munkatárs: Hönsch László.) Budapest VII., Szent Domonkos (ma XIV., Cházár András) utca 6. 1935–1937. (9. ábra.)
- A Sacré Coeur zárda belső átalakítása. Budapest XIV., Ajtósi Dürer sor 19–21. 1936–1938.
- Buszvégállomás üzlettel. Budapest II., Pasaréti út 100. 1937. Műemlék. Gondosan rekonstruálta Cságoly Ferenc és Sólyom Benedek 2001-ben.
- Park Otthon öröklakásos társasházcsoport. Budapest XI., Villányi út, 1937. (T)
- A francia nagykövetség belső átépítése. Budapest I., Fő utca 17. 1938.

– Budapesti Postaigazgatóság és Erzsébet automata telefonközpont. (Munkatársak: Hidasi Lajos, Papp Imre.) Budapest VII., Dob utca 75–81. 1937–1939. Műemlék. (10–11. ábra.)

– OTI szakorvosi rendelő. Budapest IX., Mester utca 45. 1937–1939. (Legfelső szintjét beépítették.)

– Lukóy Emil családi háza. Budapest II., Batai utca 12/a. 1939–1940. (13. ábra.)

– A Székesfőváros kislakásos bérházai üzletekkel. (Munkatársak: Bauer Gyula, Károlyi Antal.) Budapest III., Szőlő utca, Beszterce utca, Tímár utca és Szomolnok utca által határolt területen. 1939–1940.

– Standard Villamossági Rt. bővítése új gyárépülettel, kultúrházzal, ebédlővel. Budapest XI., Hauszmann Alajos utca, Soproni út, Galambóc utca mentén. 1940–1941. (Elpusztult.)

– Standard Villamossági Rt. öltözőépülete. Fehérvári utca 68. – Bártfa (ma Hauszmann Alajos) utca. 1941–1942. (Elpusztult.)

– Nemzeti Sportszarnok. (Munkatársak: Gerlóczy Gedeon, Müller Miksa, Simkovits Lajos, Tóth Imre.) Budapest VII. (ma XIV.), Istvánmezei út 1–3. 1938–1941. Fővárosi védettség alatt. (12. ábra.)

– Nemzeti Sportszarnok edzőterme. Budapest XIV., Istvánmezei út 1. 1941–1955.

– Nagy sportszarnok terve. Budapest VII. (ma XIV.), Istvánmezei út és Aréna (ma Dózsa György) út között. 1938–1941. (T)

– Rimanóczy Gyula saját családi háza. Budapest XI., Somorjai út 21. (Terv: 1941. Építése a háború miatt félbemaradt s csak utána folytatódott, de nem az eredeti tervek szerint.)

– Mátyássy Tiborné, Eöry Kató nyaralója. Balatonfenyves. 1943. (T)

– A Lágymányosi stadion és állandó kiállítási terület rendezési terve. 1943 körül. (T)

– Csendőrlaktanya, Székesfehérvár, Balatoni út. (Munkatársak: Bresztovszky Domokos, Németh Pál, Sailer István, Wanner János.) 1943–1944. (Építése megkezdődött, de félbemaradt.)

– Páduai Szent Antal-plébániatemplom. Budapest XIV., Bosnyák tér. 1941–1946. (A templom tornya 2014-ben épült meg az Atlant Épülettervező Kft. közreműködésével.) Fővárosi védettség alatt. (14.a–b ábra.)

– A francia nagykövetség helyreállításának terve. Budapest I., Fő utca 17. 1945. (T)

– Dávid és Kertész Kazán és Gépgyár kultúrháza. Budapest XIII., Rokolya utca. 1947. (T)

– Csepel, r. k. plébánia és kultúrház előzetes engedélyezési terve. 1947. (T)

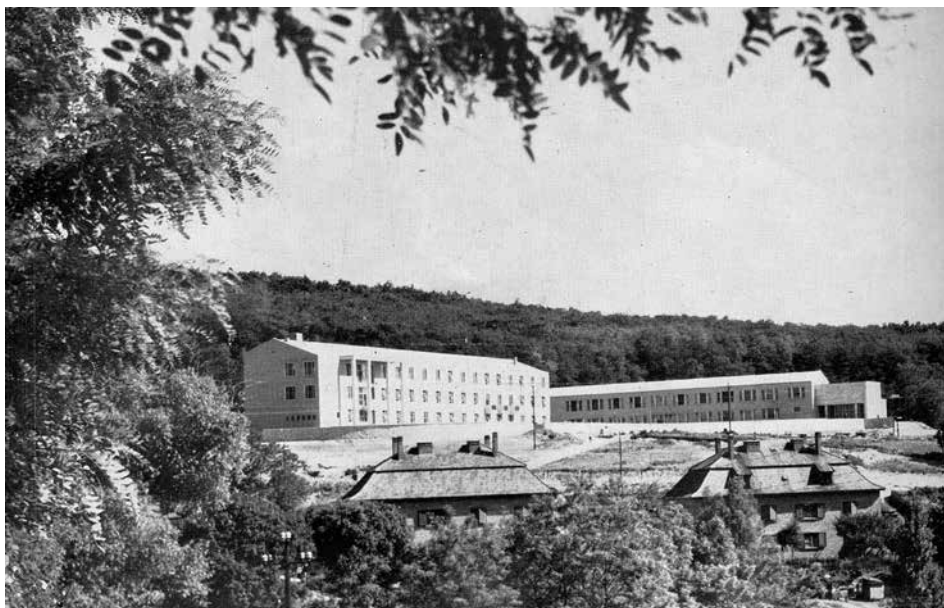
– Mávag lemezegyengető és főkeretégető csarnok. Budapest VIII., Kőbányai út. 1948.

– Ganz Árammérőgyár. Gödöllő, Erzsébet park. 1949. (15. ábra.)

– Kazánház. Debrecen. 1949.

– Bányászfürdők: Lyukó, Tatabánya, Nagybatony, Petőfibánya. 1949–1950.

– Dohánybeváltó- és fermentáló. Nyíregyháza, Dugonics utca 2. 1949–1951.

16. ábra. Vájáriskola, Ajka-Csingervölgy, 1949–1952 (Szendrői Jenő et al. szerk.: *Magyar építészet 1945–1955*. H. n. 1955)

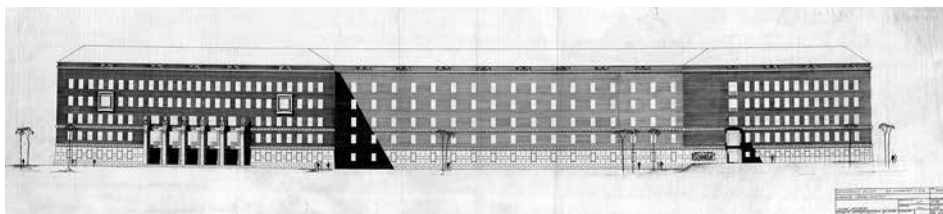
17. ábra. Iparitanuló iskola és otthon. Győr, Mártírok útja 13–15. 1950–1953 (ismeretlen fényképész, magántulajdon)

18. ábra. Veszprémi Vegyipari Egyetem C-épülete. Veszprém, Egyetem utca 10. 1951–1953
(fotó: Ferkai András)

- Vájáriskola. Ajka-Csingervölgy, Felsőcsingeri út 3. 1949–1952. (16. ábra.)
- Vájáriskola. Bátorterenyé, Ózdi út 39. 1949–1951. (Átalakítva.)
- Veszprémi Vegyipari Egyetem E-épülete. Veszprém, Egyetem utca 3. 1950–1951.
- Iparitanuló iskola. Budapest XIII., Váci út 107. 1950–1952.
- Iparitanuló iskola és otthon. Győr, Mártírok útja 13–15. 1950–1953. Műemlék. (17. ábra.)
- Vájáriskola. Várpalota, Szent István út 1. 1950–1953.
- I. számú Irodaház. Szolnok, Kossuth tér. 1951–1953.
- Veszprémi Vegyipari Egyetem C-épülete. (Munkatárs: Reischl Péter.) Veszprém, Egyetem utca 10. 1951–1953. (18. ábra.)
- Budapesti Műszaki Egyetem H-, T-, R-épületek. (Munkatárs: Kleineisel János.) Budapest XI., Műegyetem rakpart 7–9. és Egrý József utca 1. 1951–1955. (19–20. ábra.)
- Gödöllői Agrártudományi Egyetem központi épülete. 1953–1954. (T) (21. ábra.)

19. ábra. Budapesti Műszaki Egyetem R-épülete. Budapest XI., Műegyetem rakpart 7–9. Hátsó homlokzat terve. 1951 (MMA Magyar Építészeti Múzeum E-34)

20. ábra. A BME R-épületének emeleti csarnoka (ismeretlen fényképész, magántulajdon)

21. ábra. A gödöllői Agrártudományi Egyetem főépületének terve, 1953 (MMA Magyar Építészeti Múzeum. Ltsz. 2008.16.1)

- Gödöllői Agrártudományi Egyetem tanári lakótelepének épületei. Gödöllő, Egyetem tér. 1954–1957.
- Budapest I., Úri utca 48–50. budavári foghíjépület. 1956. (T)
- 400 férőhelyes kultúrház. Endrefalva. 1957. (T)
- Tihanyi kultúrház. 1957. (T)
- A Technika Háza. Budapest. 1957. (T)
- Pannónia úti 440 lakásos lakóház. Első változat 1957, második változat 1958. (T)
- Városligeti művész sétány rendezési terve és szoborposztamens-tervei. 1958.
- Az Óbudai Kísérleti Lakótelep 620. számú épülete. (Munkatársak: ifj. Rimanóczy Gyula és Jenő.) Budapest III., Selyem utca 4. 1958–1960.
- Veszprémi Vegyipari Egyetem B-épülete. (Munkatárs: Reischl Péter.) Veszprém, Egyetem utca 10. 1952–1961. (Rimanóczy halála után Tiry György dolgozta át és valósította meg.)

2. PÁLYÁZATI TERVEK

- Társadalmi klub könyvtárterme, 1924. Czigler jutalomdíj, rektori oklevéllel díjazott munka.
- Újhatvani r. k. templom, 1928. Megvétel. (2. ábra.)
- Prohászka Ottokár-emléktemplom, Székesfehérvár, 1929.
- Debreceni városháza, 1931. (Csanak Józseffel.) Megvétel.
- Farkasréti temető főbejárata. A Ferenc József jubileumi alapítvány pályázata, 1932.
- Országzászló-tartó, Székesfehérvár, 1933.
- Székesfehérvári közvágóhíd, 1933. (Szabó Lajossal.) II. díj.
- Pestszentlőrinci r. k. kultúrház, 1934.
- Székesfehérvári Szt. István-kápolna és püspöki palota kerítése, 1934.
- Veszprémi kapucinus zárda és templom, 1934.
- Szegedi Jézus Társasága szeminárium, 1935.
- Postás Nyugdíjas Otthon, 1935. (Hönsch Lászlóval.) I. díj.
- Szilágyi Erzsébet Gimnázium, 1935. Megvétel.
- Komáromi r. k. templom, 1935. Megvétel.
- Galyatetői gyógyszálló, 1936.
- Csornai r. k. templom, 1936.
- Aranybulla emlékmű, Székesfehérvár (4 változatban), 1936.
- Az 1937. évi Párizsi Nemzetközi Világkiállítás magyar pavilonja (meghívásos pályázat), 1936.
- OTI Mester utcai rendelője, 1936. I. díj.
- OTBA kórház, Budapest XII., Kútvölgyi út (Szabó Lajossal), 1936.
- Salgótarjáni Kőszénbánya Rt. nyugdíjintézeti bérháza, Budapest V., Régi posta utca (meghívásos pályázat), 1937.

- Észt Művészeti Múzeum (meghívásos pályázat), 1937.
- A III., Szél utcai Alapítványi fiúotthon, 1937.
- A Székesfőváros Segítőalapjának székháza, Budapest VII., Madách út (meghívásos pályázat), 1937.
- Erzsébet Automata Távbeszélő Központ, 1937. I. díj.
- A Duna-hidak felzászlószása és díszítése (meghívásos pályázat), 1937. Díj.
- Nemzeti Sportcsarnok, 1938. (Simkovits Lajossal.) I. díj.
- MÁV BBI szeretetkórház, 1938. Díj.
- Madách-szobor (szobrász: Lőte Éva), 1938.
- Tabáni gyógyszálló, 1938.
- A Kereskedelmi és Iparkamara nyugdíjintézeti bérháza, Budapest I., Krisztina krt. (meghívásos pályázat), 1938.
- A városligeti Kertészeti- és Gyümölcs-kiállítás csarnoka (meghívásos pályázat), 1938.
- Ózdi kórház, 1939.
- A Székesfőváros kislakásos bérházai, 1939. II. díj.
- Az Igazságügyi Minisztérium szociális intézményei, 1940.
- A központi városháza bővítése, Budapest, 1940. Megvéétel.
- Központi rendőrségi épület, Szeged, 1940. I. díj.
- Bosnyák téri templom, 1940. (Két változatban.) I. díj és dicséret.
- Az FKT III., Hunor utcai kislakásos bérházai (meghívásos pályázat), 1941. I. díj.
- Budapest XI., Vitézek tere és Szentkorona útja homlokzati kiképzése, 1941. II. díj.
- Lágymányosi stadion és kiállítási terület (meghívásos pályázat), 1941. Díjazott.
- A kolozsvári Mátyás király tér rendezése, 1942. Megvéétel.
- Csepeli r. k. plébánia és kultúrház pályaterve, 1947.
- Budapest X., Kőbányai úti Egészségház pályázata, 1948. Megvéétel.
- Szent László Kórház felvételi épülete, 1948. Megvéétel.
- Sztálin (ma Erzsébet) téri irodaház (KÖZTI házi pályázat, 3 alternatíva), 1949.
- Béke úti lakótelep, I – IV. épület homlokzata, 1948–1949.
- A Népstadion fejépilete (KÖZTI házi pályázat, Kleineisel Jánossal és Vass Zoltánnal), 1952. I. díj.
- A budai Várpalota Duna-parti látképeinek megoldása (meghívásos pályázat), 1952.
- Rákosi-villa a Béla király útra (meghívásos pályázat), 1952.
- A Földalatti vasút Deák téri állomása (Kleineisel Jánossal és Vass Zoltánnal), 1953.
- Az Építőipari Műszaki Egyetem új épületei (Kleineisel Jánossal és Vass Zoltánnal), 1953. Dicséret.
- XIII. kerületi Rendelőintézet, 1955. II. díj.
- A Marx tér rendezése, 1955.

- A budapesti Kerepesi úti temetőben felállítandó Mártír emlékmű (meghívásos pályázat), 1955.
- A Budapest Kerepesi úti temető Mártír emlékműve (szűkebb meghívásos pályázat), 1956.
- A Magyar Posta hírlapfülke pályázata, 1958.
- Avasi kilátó és TV-torony, Miskolc, 1958.
- Szolnok Zagyvaparti Városrész rendezési terve (két fiával közösen), 1958. III. díj.
- Pécs, Rákóczi út rendezési terve (két fiával közösen), 1958. II. díj.
- Ózd, városközpont rendezési terve (két fiával közösen), 1958. Megvétel.
- Országos Lakástervpályázat – középfolvosos típusú társasház, 6. épületkategoría (két fiával közösen), 1958. III. díj.
- Gyöngyös, vasútállomás és környéke rendezési terv, 1958.

ID. RIMANÓCZY GYULA ÍRÁSAI

- A kislakáskérdés fontos problémája. *Nemzeti Újság*, 1930. augusztus 1.
- A városmajori új templom. *Tér és Forma*, 1933. 4–5. 103–106.
- Új Parthenonok felé. *Építészet*, 1942. II. kötet 1. füzet. 1–3.
- Hozzászólás Nagy Budapest rendezési tervéhez (1948. augusztus 31.)
- A jövő Budapestje. *Magyar Nemzet*, 1957. december 1.

KIÁLLÍTÁSOK

- Életmű-kiállítás Rimanóczy Gyula halálának 25. évfordulója alkalmából, MÉSZ „Kós Károly” terem. (1984. január 18. – január 31.) Rendezte: Ferkai András, Maczák Johanna és Rimanóczy Jenő.
- Weichinger Károly (1893–1982) és Rimanóczy Gyula (1903–1958) építészek emlékkiállítása. OMvH aula, Budapest I., Táncsics Mihály utca 1. (1994. június 17. – augusztus 28.) A Magyar Építészeti Múzeum rendezésében.
- Rimanóczy Gyula templomtervei. Budapest Galéria kiállító háza, Budapest III., Lajos utca. (2004. október 14. – november 14.)
- A szocialista realizmus maradandó épületei. HAP Galéria. (2006. augusztus 22. – szeptember 29.) Rendezte: Winkler Barnabás és a Magyar Építészeti Múzeum munkatársai.
- Rimanóczy Gyula építész emlékkiállítása. HAP Galéria. (2010. augusztus 31. – október 31.) Rendezte: Winkler Barnabás és a Magyar Építészeti Múzeum munkatársai.

VÁLOGATOTT IRODALOM

- Dévényi Tamás – Ferkai András: Rimanóczy Gyula (1903–1958). *OPEION Ifjúsági melléklet* (1982) 2. 13–21.
- Dévényi Tamás – Ferkai András: Rimanóczy Gyula (1903–1958). *Magyar Építőművészet* (1984) 3. 37–42.
- Szalai András: Rimanóczy Gyula és Weichinger Károly emlékkiállítás. *Műemlékvédelmi Szemle* (1995) 1–2. 281–286.
- Hadik András et al. (szerk.): *Rimanóczy Gyula (1903–1958)*. Országos Műemlékvédelmi Hivatal Magyar Építészeti Múzeuma, Budapest 1996.
- Harsányiné Vladár Ágnes: A városmajori és a pasaréti templom. In: *A 26. Egri Nyári Egyetem előadásai*. Eger 1996. 135–145.
- Péter I. Zoltán: Egy tehetséges és sikeres építészdinasztia. *Várad* 14 (2015) 6.

HISTORY OF THE RIMANÓCZY ARCHITECT DYNASTY

PART II. GYULA RIMANÓCZY, THE ELDER (19 JANUARY 1903 – 21 DECEMBER 1958)

Summary

The second part of a three-piece series of essays presents the oeuvre of the most well-known member of the dynasty, Gyula Rimanóczy, who practiced in Budapest. He was the son of Árpád, first-born son of Kálmán Senior, who left Nagyvárad (Oradea) for Budapest and the military service. Gyula was born in Vienna, where his father studied at the Military Engineering Course. Graduated from the Budapest University of Technology and having worked for renowned elder architects, Gyula started his career at the end of the 1920s. After some Neorenaissance, Neobaroque and Art Deco projects, he committed himself to Modern architecture and built first of all family houses and villas, though received many commissions from the Catholic Church. Due to his successes in architectural competitions, he managed to realize several important public buildings from the mid-1930s. These works provided him with an authority in the period and even after the war, when he played an important role in shaping the styles of the 1940s and 1950s, as well as in educating younger generations in the state project offices and the Master School. In spite of his premature death, his life work is extensive and diverse. Whatever manners he had worked in, his projects testify appropriateness and elegance. This essay aims at presenting new biographical information, shading light to social and cultural conditions of the periods in question as well as unfolding the reception of various projects and buildings.

Keywords: Rimanóczy architect dynasty, Hungarian architectural history, modern architecture, Socialist Realism, 20th century, Budapest, KÖZTI (State Project Office for Public Buildings).